

Hørings svar fra Den norske Forleggerforening

1. Om Forleggerforeningen og læremiddelforlagene

Den norske Forleggerforening er en bransjeorganisasjon for forlag. Våre medlemmer representerer til sammen nærmere åtti prosent av bokomsetningen i Norge. Forleggerforeningen tar hånd om fellestiltak og service overfor medlemsforlagene, og har en bred kontaktflate overfor myndigheter, organisasjoner og presse i inn- og utland.

Læremiddelprodusentene som er medlemmer i Forleggerforeningen representerer anslagsvis 85 % av analog og digital læremiddelomsetning i Norge.

2. Oppsummering

Læremidler er omtalt under punkt 8.2 og punkt 9.2 i høringsnotatet. Vi anser arbeid for likestilling og likeverd som en del av vårt samfunnsoppdrag, og har ingen merknader til punkt 9.2.

Til punkt 8.2. har vi følgendemerknader:

- Et krav om universell utforming for digitale læremidler vil etter våre beregninger ha store kostnadmessige konsekvenser, og vil føre til redusert kvalitet og dårligere utvalg av læringsressurser for skolene.
- Vi vil derfor anbefale at digitale læremidler ikke omfattes av utvidelsen av anvendelsesområdet til bestemmelsen om universell utforming, i tråd med alternativ to, slik det er skissert i høringsnotatet (s. 107).
- Vi ønsker gode løsninger for et fremtidsrettet digitalt læremiddelmarked, og vil gjerne bidra i utformingen av en alternativ modell for å sikre at alle elevers behov blir ivaretatt. Vi mener at det er viktig å få på plass systemer som fasiliterer godt samarbeid og hensiktsmessig arbeidsdeling mellom læremiddelprodusentene og det offentlige.

3. Arbeid for likeverd og likestilling er en del av forlagenes samfunnsoppdrag

Forleggerforeningen og læremiddelprodusentene mener det er viktig å ivareta likestilling og arbeide mot diskriminering. Læremidler har betydelig innflytelse, og vi anser det som en viktig del av samfunnsoppdraget vårt å formidle verdier som er i tråd med menneskerettighetene og demokratiske prinsipper. Derfor vil likestilling og likeverd alltid ligge til grunn når læremidler utvikles. Vi har ingen merknader til forslagene under høringsnotatets punkt 9.2.

4. Universell utforming og digitale læremidler

Høringsnotatets punkt 8.2 omhandler hvorvidt digitale læremidler bør omfattes av kravet til universell utforming. Videre i dette hørings svaret er det dette vi kommenterer på.

Forlagene mener at universell utforming av nye digitale læremidler må etterstrebnes, og at dette planlegges når vi utvikler nye tjenester.

Samtidig ser vi at et krav om universell utforming for alle typer digitale læremidler vil ha store kostnadmessige konsekvenser (se punkt 5). Økte utviklingskostnader vil, dersom de ikke kompenseres for, føre til at utviklingstakten for digitale læremidler bremses, og både kvaliteten på og utvalget av læremidler vil bli dårligere.

Vi ønsker også å påpeke at det ikke vil være praktisk mulig å utforme alle digitale læremidler universelt uten at kvaliteten forringes. Digitale læremidler er vesentlig mer komplekse enn nettsider og andre typer ressurser. De er ofte basert på spill og interaktivitet, og mange har motoriske og kognitive utfordringer/belastninger som en del av sitt didaktiske design. For at disse læremidlene skal tilfredsstillere kravene i WCAG 2.0-standarden, vil det i mange tilfeller være nødvendig å gjøre dem mindre interaktive og mindre medierike. Dette vil samtidig gjøre dem til mindre gode verktøy for læring.

Vi tror derfor behovene for tilrettelegging og tilpasning ivaretas best gjennom gode støtteordninger og ordninger for samarbeid mellom private og offentlige aktører, heller enn gjennom et krav til universell utforming. Dette vil også sikre at det finnes incentiv for læremiddelforlagene til å fortsette å produsere moderne digitale læremidler hvor alle brukeres behov ivaretas.

Dersom departementet allikevel skulle konkludere med et krav hvor noen eller alle typer digitale læremidler blir inkludert, vil vi understreke følgende:

- Det er viktig at dispensasjonsadgangen i lovverket videreføres.
- Det bør gjøres en grundig vurdering av om tidsfristen for allerede eksisterende læremidler skal utvides.
- Det bør foreligge en plan for hvordan de økte utviklingskostnadene skal dekkes.

I høringsnotatet¹ varsles det at det parallelt med denne høringen settes i gang en tilleggsutredning, hvor både økonomiske og markedsmessige konsekvenser av å inkludere digitale læremidler i virkeområdet skal undersøkes. Vi bidrar gjerne i dette arbeidet.

5. Kostnadmessige konsekvenser av krav om universell utforming for digitale læremidler

Oslo Economics' (OE) samfunnsøkonomiske analyse, som det refereres til i høringsnotatet, konkluderer med at konsekvensene av et krav om universelt utformede digitale læremidler er potensielt alvorlige². Om man ikke løser finansieringsspørsmålet, deler vi OE sin bekymring om at kravet vil føre til færre og dårligere digitale læringsressurser.

Kostnadsøkningen ved å tilpasse eksisterende og utforme nye digitale læremidler til WCAG 2.0-standarden vil ikke være lik for alle type ressurser. Om lag 20 % av dagens digitale læremidler er nettsidebaserte, det vil si at de i hovedsak bygger på tekst, bilder, skjemaelementer, frittstående lyd og video, enkle interaksjoner og et minimum av navigasjon. Disse ressursene vil man relativt enkelt kunne tilpasse til mange av kravene i standarden.

Om lag 80 % av dagens digitale læremidler har høy grad av interaksjon (for eksempel spillbaserte læremidler). Dette er mer komplekse, dynamiske uttrykk, med meningsbærende interaksjoner og

¹ Side 114, avsnitt 4

² Difi: Utdanningssektorens plikt til universell utforming av IKT-løsninger, side 39

navigasjon, og hvor lyd, bilde, animasjon/video er dypt integrert. Disse ressursene vil det være komplisert og svært kostbart å utvikle til WCAG 2.0-standard. I mange tilfeller vil det heller ikke være praktisk mulig, noe som vil medføre at denne type ressurser ikke vil være tilgjengelige for norske elever, dersom kravet blir utvidet til også å gjelde digitale læremidler.

I tabellen under har vi forsøkt å estimere kostnadsøkning ved tilpassing og utvikling av ressurser av de to typene «digitale læremidler med høy grad av interaksjon» og «nettsidebaserte digitale læremidler». Vi har ikke hatt anledning til å utvikle et grundig evalueringsgrunnlag. Estimatenes er derfor usikre, særlig for fremtidig utforming.

Krav og type ressurs	Krav til endring	Kostnadsestimat
Tilpasse eksisterende nettside-lignende ressurser til WCAG 2.0	En del omstrukturering av eksisterende innhold, struktur og kode.	Ekstra produksjon av innhold (alternativ tekst/lyd, teksting av video) anslår vi vil gi ca 20% økt kostnad
Tilpasse eksisterende ressurser med høy grad av interaksjon til WCAG 2.0	Omstrukturering av både pedagogisk konsept, innhold, struktur og kode. Den samme tjenesten vil ikke dekke alle krav – det vil også innad i retningslinjene kunne være motstridende hensyn. Slike mangler bør gjenspeiles i avtaler og lisensvarighet.	Teknisk tilrettelegging vil medføre anslagsvis 75% økt kostnad.
Planlegge kommende nettside-lignende ressurser til WCAG 2.0		Lavere ekstrakost for å dekke 80-90% av kravene. Anslagsvis 10-20% økt kostnad inklusiv redaksjonelle kostnader.
Planlegge kommende ressurser med høy grad av interaksjon til WCAG 2.0	Visuelle, interaktive og spillbaserte tjenester vil trolig aldri, med rent tekniske virkemidler, kunne møte alle brukergruppers behov. Det vil kreves spesielløsninger for å dekke enkeltgrupper krav.	Lavere ekstrakost for å dekke 70-80% av kravene.

Forleggerforeningen stiller seg til disposisjon dersom det er behov for ytterligere informasjon.

Oslo, 22.01.16

Kristenn Einarsson
Den norske Forleggerforening